

Ковальчук В.А. До проблеми екологічної освіти школярів // Проблеми формування екологічної свідомості особистості /За ред. О.А.Дубасенюк, О.Є.Антонової: Зб. наук. праць. – Житомир: Житомирський держ. пед. ун-т, 2003. – С. 19-21.

*Ковальчук В.А.
в.о.доцента кафедри педагогіки,
Житомирський державний педагогічний
університет імені Івана Франка*

До проблеми екологічної освіти школярів

Сьогодні проблема взаємодії людства і природного середовища ставить перед народною освітою підвищені вимоги щодо формування у підростаючого покоління дбайливого ставлення до природи, яке має глобальне державне значення: суспільно-економічне, політичне та здоровоохоронне.

Настав час, коли і педагоги, і батьки глибоко усвідомили важливість навчання школярів належній поведінці у природі, раціональному використанню природних ресурсів, соціально-корисній природоохоронній діяльності.

Важливу роль у розв'язанні екологічної освіти відіграє професійна майстерність вчителя. Вміння вчителя з усього потоку інформації відібрати той зміст екологічного матеріалу, який необхідно глибоко засвоїти учням, знайти методи і методичні прийоми його подачі, способи включення екологічних знань, як у навчальний процес, так і в позакласну роботу.

Основною *метою* екологічної освіти школярів є формування культури поведінки і відповідного ставлення до навколишнього середовища шляхом інтеграції природничо-наукових та суспільно-гуманітарних знань як фактору виховання екологічної культури через морально-етичне виховання, формування екологічної свідомості і мислення, виховання у молоді відповідального ставлення до навколишнього середовища і здоров'я .

Головними *принципами екологічної освіти* є:

* розгляд довкілля цілісно, тобто з погляду природного та створеного (антропогенного) довкілля, а також технологічної, економічної, політичної, культурно-історичної, моральної та естетичної оцінки;

* екоосвіта має бути постійним та безперервним процесом, що триває протягом усього життя;

* дослідження екологічних проблем з місцевого, регіонального, національного та міжнаціонального рівнів для більш широкого та всеохоплюючого розуміння молоддю проблем довкілля;

* розвиток значимості місцевої, національної та міжнаціональної співпраці у вирішенні екологічних проблем;

* використання різноманітних навчальних підходів для вивчення навколишнього середовища, приділяючи належну увагу практичній діяльності та досвіду.

Методологічною основою екологічного навчання і виховання є розуміння нерозривного зв'язку людини з природою, залежність її здоров'я та виживання від збереження екологічної рівноваги, що визначає еволюцію людського роду.

Ефективність екологічної освіти включає наступні компоненти: систему знань, поглядів, які забезпечують ставлення школярів до навколишнього середовища у всіх видах діяльності; норми і правила ставлення до природи (екологічна етика), вміння та навички по її вивченню та охороні.

1. Система знань про взаємодію суспільства і природи (екологічні знання). Вони мають складні зв'язки, тому що характеризують природу і суспільство в їх взаємодії. Природничі науки вивчають закони природи, які діють незалежно від свідомості людини, визначають можливість втручання людини у хід природних процесів. Суспільні науки розкривають мету, яку переслідує людина, використовуючи природу, досліджують залежність екологічних проблем від характеру виробничих сил і виробничих відносин тієї чи іншої суспільної формації.

2. Формування цілісних екологічних орієнтацій. Екологічна освіта повинна формувати у школярів свідомість цінності природи як джерела задоволення різних потреб, як суспільства в цілому, так і кожного окремо. Вивчення законів природи задовольняють потребу людини у прекрасному; разом з тим, людина, яка усвідомила цінність природи, повинна не тільки оцінювати і бачити красиве у природі, але й перетворювати своєю діяльністю довкілля.

3. Система норм і правил ставлення до природи – найважливіший елемент змісту екологічної освіти. У процесі вивчення основ наук учень повинен усвідомити природничі і соціальні причини, які ставлять певні норми і правила поведінки людини у природі.

4. Вміння та навички у вивченні природи та її охороною. Опанування засобами природокористування – один із важливих елементів змісту екологічної освіти.

Серед основних *завдань*, які стоять перед екологічною освітою, можна виділити наступні пріоритети: сприяння осмисленню життєвої значущості навколишнього середовища для кожної людини зокрема та суспільства в цілому, виховання почуття відповідальності за життєве середовище, забезпечення можливості здобуття знань, умінь та досвіду, необхідних для охорони та поліпшення довкілля.

Для *розвитку* екологічної освіти необхідними є наступні *умови*:

* усвідомлення проблем довкілля;

* знання та розуміння, яким чином навколишнє середовище функціонує, як люди взаємодіють із ним, які питання та проблеми мають відношення до проблеми навколишнього середовища;

* розуміння кожною людиною окремо потреби брати участь у вирішенні проблем навколишнього середовища;

* знання та уміння, необхідні для визначення і дослідження проблем навколишнього середовища та прийняття конкретних рішень;

* діяльність та досвід у використанні необхідних знань і вмінь у прийнятті рішень щодо розв'язання проблем навколишнього середовища.